

УДК 631.527:633.16:575.222.2

ЛЕГКУН І. Б., СКВОРЦОВА К. О.

Селекційно-генетичний інститут – Національний центр насінництва і сортівивчення, 65036, м. Одеса, вул. Овідіопольська дорога, 3, e-mail: sgi-uaan@ukr.net
e-mail: ket.skvortsova@gmail.com, тел. +380962514790

ОСОБЛИВОСТІ СЕЛЕКЦІЇ СОРТІВ ГОЛОЗЕРНОГО ЯЧМЕНЮ, ПРИДАТНОГО ДО МЕХАНІЗОВАНОГО ЗБИРАННЯ

Селекція голозерного ячменю це окремих напрямків селекційної роботи відділу селекції та насінництва ячменю СГІ–НЦНС на основі різновидів *celeste* та *nudum*. Це стало можливим завдяки використанню серії джерел з прихованою формою розташування зародку.

Вивчення сортів, що належали до групи плівчастих (130 зразків) та групи голозерних (39 зразків) полягало в аналізі розташування зародкових корінців (ступінь випирання зародку), вивчення мікротравм після попереднього фарбування розчином Люголя та аналізі схожості у контрольованих умовах термостату.

За результатами вивчення розташування зародкових корінців (ступінь випирання зародку) сортів, що належали до групи плівчастих, нами встановлено гетерогенність ознаки за усіма сортами. Спостерігалися три умовних групи: заглиблена форма розташування зародкових корінців; виступаюча форма розташування зародкових корінців та проміжний тип. За групою голозерних сортів спостерігалася відносна гомогенність ознаки, але із різним його проявом.

При вивченні травмування нами встановлені певні відмінності між дослідними групами сортів. Так, у групі плівчастих сортів більша травмованість спостерігалась у переважної більшості зернівок (ендосперму), по дослідній групі показник склав до 81% та до 19% припадало на ушкодження зародкової частини зернівки (до 5,7% розкол за місцем кріплення зародка до ендосперму). Водночас, за групою голозерних сортів травмування ендосперму сягало 89% та за-

родкової частки зернівки – до 76%. Найбільше травм зародкової частки встановлено за групою зразків із виступаючою формою зародка – 72%.

Загалом це вплинуло на показник схожості, так у групі плівчастих сортозразків вона коливалась у межах 91–99%, водночас у групі голозерних сортозразків – від 37 до 89%.

Метою нашої роботи є встановлення генетичного контролю ознаки форми розташування зародкових корінців – проблема травмування зернівки голозерних форм ячменю колекційних зразків та успадковування ознаки вимолоту з відомих джерел.

У 2019 році нами проведено низку схрещувань контрастних за проявом ознак генотипів колекційних зразків та зразків селекції відділу селекції та насінництва СГІ–НЦНС. Виступаюча форми зародкових корінців – ‘Джау Кабутак’, ‘Джау Сафідак’ та інші із зразками з заглибленою формою розташування зародкових корінців – ‘БРЛ-2’, ‘БРЛ-8’, ‘Candle (CDC) wx’ та інші.

Перше покоління вже отримано у закритому ґрунті оранжерейного комплексу СГІ–НЦНС узимку 2019–2020 рр. Дослідження тривають.

За результатами вивчення успадковування ознак травмування зернівки та відставання колоскових лусок від зернівки планується відібрати форми голозерного ячменю із високою стійкістю до травмування зернівок (механізованого збирання) та встановити характер спадковості голозерності зразків СГІ–НЦНС.

Ключові слова: селекція, ячмінь, голозерний, зародки, донори, діалельне схрещування.